

Bij elke paragraaf in het boek hoort een animatiefilmpje met uitleg. Die zijn te vinden op het YouTube-kanaal van Seneca Burgerschap. Die filmpjes helpen leerlingen bij het leren. Ook staan er afspeellijsten van de video's zodat leerlingen alles in één keer achter elkaar af kunnen spelen.

Op www.maatschappij-leer.nl/vmbo staat per hoofdstuk extra informatie voor de leerlingen. Dat kan een filmtip zijn, een test of extra uitleg. Voor de docent is er de toetsenbank met toetsen per hoofdstuk en toetsen over meerdere hoofdstukken.

Op ons kanaal bij Lesson Up zijn gratis lessen voor u beschikbaar. Die kunt u gebruiken om interactieve lessen te geven.

Seneca werkt samen met de DebatUnie om leerlingen te leren hun mening te verwoorden of standpunt te bepalen. Daarom zijn er voor elk hoofdstuk twee stellingen bedacht met opdrachten. Die opdrachten nemen in moeilijkheidsgraad toe.

§ 1.3 WELKE KEUZES MAAK JIJ?

Voor veel jongeren is eerlijkheid een belangrijke waarde. Maar is dat altijd zo? Wat doe jij als je niet geleerd hebt voor een toets. Spiek je dan bij een buurman die wel geleerd heeft voor de toets? Zo kun je toch een voldoende halen! Wat is dan belangrijker voor jou? Eerlijkheid of een goed cijfer?

Je kunt niet alles hebben. En sparen voor een rijbewijs én je geld nu al uitgeven aan leuke dingen; dat kan niet en daarom moet je kiezen. Soms moet je keuzes maken tussen de dingen die je wilt. Als je een keus hebt, heb je een dilemma. Een **dilemma** is een keus tussen 2 zaken die je graag wilt, maar die niet allebei tegelijk kunnen. Je kan dus een dilemma hebben tussen geld sparen voor een rijbewijs en geld nu uitgeven aan leuke dingen.

Dilemma's gaan bij maatschappijleer vaak tussen waarden en belangen. Het kan tussen waarden onderling gaan, of belangen onderling. Maar ook tussen waarden en belangen. Dat zie je al bij het dilemma wel of niet spieken.

Dit is een voorbeeld uit het leerwerkboek. Een korte en krachtige leertekst op de linkerkant van de pagina en in de rechterkolom een bijbehorende opdracht die erbij hoort.

Elke opdracht heeft een eigen icoon, zodat voor leerlingen en docenten te zien is welke soort opdracht het is.

Opdracht 21: Dilemma

Hieronder staan vragen die gaan over de 1e leertekst van deze paragraaf. Lees de tekst en maak dan de vragen.

- 1) Leg in eigen woorden uit wanneer er sprake is van een dilemma.
- 2) Leg uit wat waarden en belangen te maken hebben met dilemma's.
- 3) Welke waarde en welk belang horen bij het dilemma van de introtekst van de paragraaf?
- 4) Welk dilemma zou je kunnen hebben als je baas belt om te vragen of je vanavond wilt werken?

§ 2.2 STRIJD OF DEBAT?

Op school leen je vast wel eens geld aan iemand uit. Als je dan een Tikkie stuurt, heb je het vaak zo weer terug. Maar wat doe je als je het geld niet terugkrijgt? Word je boos en ga je dan slaan? Of ga je erover proberen te praten? Bij maatschappelijke problemen is dat ook de vraag: gaan mensen erover praten of ervoor vechten?

Meer aandacht voor het milieu of meer salaris voor de politie. Actoren hebben verschillende waarden en belangen. Maar ze denken ook verschillend over de manier waarop een probleem opgelost moet worden. Sommige actoren willen strijden voor hun waarden of belangen. Mensen die dat doen, worden ook wel terroristen of extremisten genoemd. Ze kiezen voor **strijd**, omdat ze overtuigd zijn van hun eigen gelijk. Strijden kan door mensen te vermoorden of een oorlog te voeren.

De meeste actoren in Nederland kiezen voor **debat**. Tijdens een debat praten actoren met elkaar over hun waarden en belangen. Ze proberen dan de ander te overtuigen met argumenten. Samen zoeken ze dan naar een manier om het maatschappelijk probleem op te lossen. De oplossing die de actoren dan vinden, noemen we een compromis. Dat is een akkoord waarbij alle actoren iets van hun waarden en belangen opgeven om toch iets van hun doelen te bereiken.

Een nadeel van een debat kan zijn dat het heel lang duurt. 2 oplossingen daarvoor zijn de meerderheidsregel en de rechter.
 - De **meerderheidsregel** houdt in dat er aan het eind van een debat gestemd wordt. De meerderheid bepaalt dan wat er gebeurt.
 - De oplossing van de **rechter** houdt in dat een rechter de beslissing mag nemen als 2 partijen er samen niet uitkomen.

Welke foto's passen bij debat en welke foto's passen bij strijd?

Lesboeken bevatten korte krachtige teksten en zijn aansprekend door onze frisse opmaak.

Foto's gebruiken we didactisch door er een vraag over de leertekst bij te zetten.